

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถือเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่สำคัญหลักของประเทศ ซึ่งเห็นได้จากในปี 2551 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 800,000 ล้านบาท (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว www.tourism.go.th คำนวณวันที่ 27 ต.ค. 2552) นอกจากนี้จะสร้างรายได้มีมูลค่าสูงเป็นอันดับหนึ่งของประเทศแล้ว ยังเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดธุรกิจอย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น โรงแรมที่พัก บริษัททัวร์ ระบบขนส่งการเดินทาง ภัตตาคารร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง ซึ่งก่อให้เกิดการลงทุน การจ้างงาน และการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากประเทศไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวหลายลักษณะ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวตามธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะแหล่งวัฒนธรรมที่เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศ

แหล่งมรดกโลกถือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น ซึ่งองค์การยูเนสโกได้ประกาศให้ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติของประเทศจำนวน 5 แห่ง คือ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีอโยธยา อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง และ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จากองค์การ การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือที่เรียกกันโดยย่อว่า ยูเนสโก อันนำมาซึ่งชื่อเสียง เกียรติภูมิ การท่องเที่ยวและศักดิ์ศรีของประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง (มรดกโลกในประเทศไทย www.thaiwh.com คำนวณวันที่ 27 ต.ค. 2552)

แต่ด้วยอิทธิพลจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ได้ส่งผลกระทบต่อธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเกือบทุกประเภท ทั้งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทางตรงและทางอ้อม จึงมีผลทำให้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งก่อให้เกิดภาวะการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น โดยเป้าหมายการดำเนินธุรกิจจากเดิมที่ต้องการแสวงหาผลกำไรเพียงอย่างเดียวได้เปลี่ยนแปลงเป็นการให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวมาเป็นอันดับแรก โดยจะต้องสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด ด้วยเหตุผลหลักที่นักท่องเที่ยวนิยม คือ การพักผ่อนหย่อนใจ โดยทั่วไปจะไม่นิยมที่จะเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดปัญหาทางการเมือง ความต้องการของนักท่องเที่ยวมีปัจจัยต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องโดยเฉพาะ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมเป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวและบ่งบอกพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแต่ละชาติได้ หาก

นักท่องเที่ยวกลุ่มใดที่เดินทางมาจากประเทศที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจดีมักจะถูกจัดอยู่ในอันดับต้นๆ เป็นที่ต้องการของเกือบทุกประเทศ ตรงกันข้ามหากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากกลุ่มประเทศที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีนัก การแสดงออกของนักท่องเที่ยวย่อมจำกัดศักยภาพในการเดินทางท่องเที่ยวไปด้วย นอกจากนี้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจแล้ว ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมก็เป็นอีกปัจจัยที่มีผลกระทบมากต่อการแสดงออกของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวจะถูกปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรมหล่อหลอมและถ่ายทอดออกมาเป็นทัศนคติของกลุ่มคนเหล่านั้น ซึ่งแต่ละสังคมจะมีการแสดงออกและพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป

ด้วยเหตุนี้ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการบริการทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มที่เป็นกลุ่มลูกค้าเป้าหมายของตน และต้องโดดเด่นไปจากคู่แข่งเพื่อให้นักท่องเที่ยวสนใจและประทับใจในผลิตภัณฑ์และบริการของตนให้มากที่สุด ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและพยายามปรับผลิตภัณฑ์และบริการไม่ว่าจะเป็นโรงแรมที่พัก ระบบการขนส่ง ลักษณะการนำเที่ยว ประเภทสถานที่ท่องเที่ยว และรูปแบบการให้บริการ ฯลฯ ให้สอดคล้องกับความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มมากที่สุด

จากเหตุผลดังกล่าว คณะวิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในการตัดสินใจท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยในขณะนี้ เพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่มีส่วนในการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวและเพื่อให้ทราบถึงลักษณะส่วนบุคคล และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐบาล ผู้ประกอบการระบบการขนส่ง โรงแรมที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

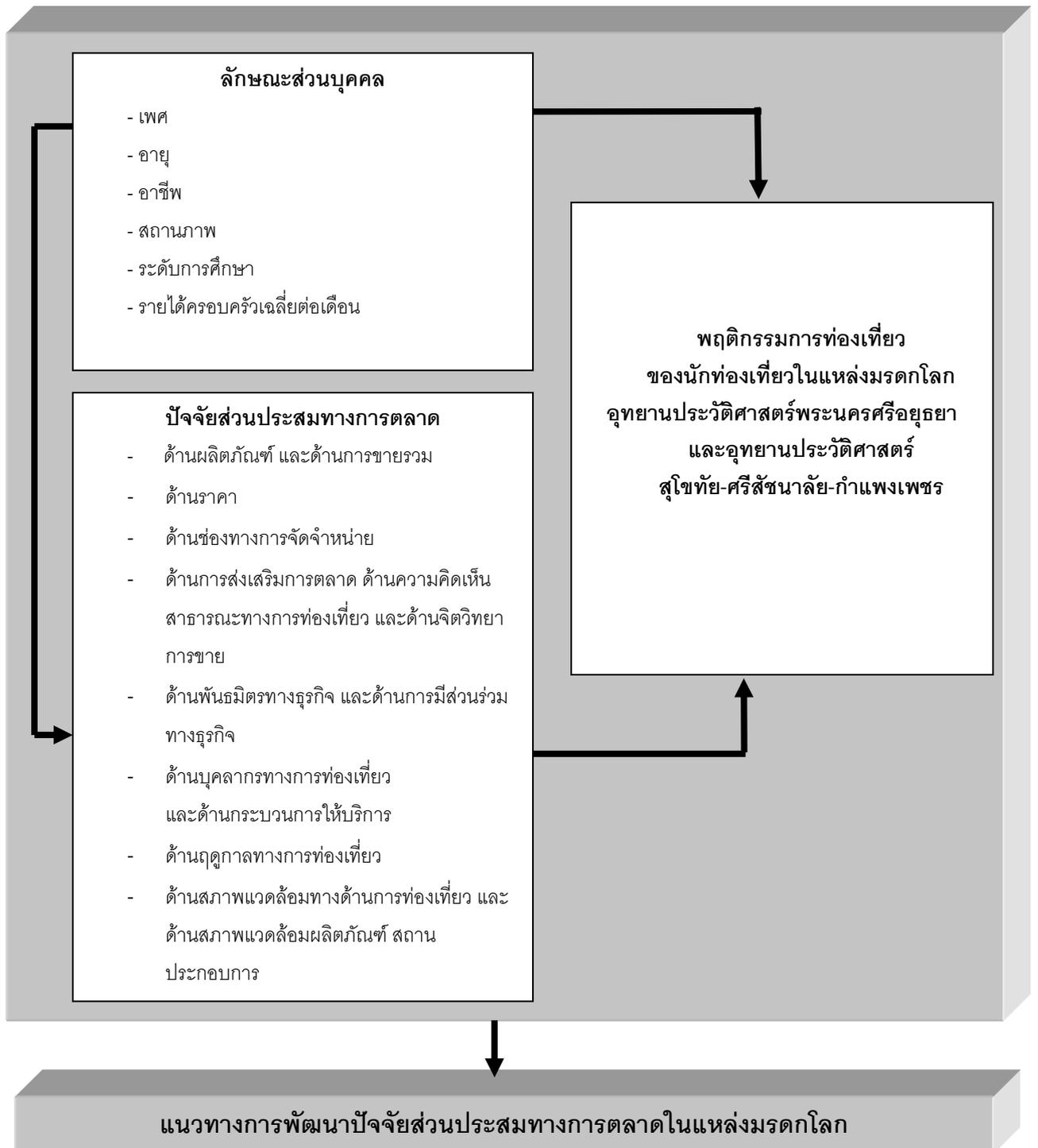
1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในแหล่งมรดกโลก: อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด

ความสำคัญของการวิจัย

เพื่อให้ทราบถึงลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐบาล ผู้ประกอบการระบบการขนส่ง โรงแรมที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ใช้เป็นแนวทางในการปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในอนาคตต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในแหล่งมรดกโลก: กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร มีกรอบแนวความคิดการศึกษา ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบแนวความคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในแหล่งมรดกโลก: อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ดังนี้

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

1.1 ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน เป็นต้น

1.2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

1.2.1 ด้านผลิตภัณฑ์และด้านการขายรวม ประกอบด้วย

1.2.1.1 มีประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่า นำศึกษา

1.2.1.2 ลักษณะโครงสร้างต่างๆ สะท้อนถึงอดีต

1.2.1.3 มีความเป็นเอกลักษณ์ในสมัยอยุธยา

1.2.1.4 มีหลักฐานแสดงถึงความมีอารยธรรม

1.2.1.5 ลักษณะของซากเมืองหรือร่องรอยที่เหลืออยู่ปรากฏหลักฐานมาก

พอที่จะบ่งบอกความเป็นเมืองโบราณ

1.2.1.6 มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลก

1.2.1.7 สภาพการอนุรักษ์คงความเป็นเมืองโบราณ

1.2.1.8 ป้ายบอกสถานที่ท่องเที่ยวชัดเจน

1.2.1.9 ห้างน้ำเพียงพอต่อความต้องการ

1.2.2 ปัจจัยด้านราคา ประกอบด้วย

1.2.2.1 ความคุ้มค่าการเข้าชมเมื่อเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น

1.2.2.2 ความคุ้มค่าในการท่องเที่ยวในแต่ละช่วงฤดูกาล

1.2.2.3 ความคุ้มค่าที่พักแรม

1.2.2.4 ความคุ้มค่าของค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

1.2.2.5 ความคุ้มค่าของในด้านโภชนาการ

1.2.2.6 วิธีการชำระเงิน

1.2.3 ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ประกอบด้วย

1.2.3.1 สถานที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวอยู่ใกล้

1.2.3.2 ระบบการขนส่ง/การคมนาคมสะดวก

1.2.3.3 ระยะเวลาในการเดินทางน้อย

1.2.3.4 จำนวนบริษัททัวร์ที่ให้บริการมีน้อยเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น

1.2.3.5 จำนวนโรงแรมที่พักในการให้บริการมีน้อยเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น

1.2.3.6 จำนวนร้านอาหารในการให้บริการมีน้อยเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น

1.2.3.7 สามารถจองห้องพักก่อนล่วงหน้าได้ทางระบบอินเทอร์เน็ต

1.2.3.8 สามารถจองห้องพักก่อนล่วงหน้าได้ทางโทรศัพท์

1.2.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านความคิดเห็นสาธารณะทางการท่องเที่ยว และด้านจิตวิทยาการขาย ประกอบด้วย

1.2.4.1 การให้ส่วนลดสามารถจูงใจนักท่องเที่ยวได้

1.2.4.2 การโฆษณาแหล่งท่องเที่ยวผ่านหนังสือนิตยสารท่องเที่ยวต่างๆ

1.2.4.3 การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านรายการนำเที่ยว สารคดีต่างๆ

ทางโทรทัศน์

1.2.4.4 การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐบาล

1.2.4.5 การจัดแสดงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในศูนย์ประชุมต่างๆ

1.2.4.6 การจัดกิจกรรมในเทศกาลต่างๆ

1.2.4.7 การจัดแสดงสถิติความเป็นอารยธรรมในอดีต

1.2.5 ด้านพันธมิตรทางธุรกิจ ด้านการมีส่วนร่วมทางธุรกิจ และด้านการขายรวม

1.2.5.1 การจัดรวมสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว

1.2.5.2 การมีส่วนร่วมระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับภาครัฐบาล

1.2.5.3 ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการท่องเที่ยว

1.2.5.4 นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการดูแลอนุรักษ์

1.2.5.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลอนุรักษ์

1.2.6 ด้านบุคลากรทางการท่องเที่ยว และด้านกระบวนการให้บริการ

1.2.6.1 พนักงานให้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน

1.2.6.2 สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ถูกต้อง

1.2.6.3 ทักษะที่ดีที่สามารถตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ

- 1.2.6.4 ขั้นตอนการเข้าชมสะดวกรวดเร็ว
- 1.2.6.5 ข้อกำหนดของสถานที่ท่องเที่ยวชัดเจนง่ายต่อการปฏิบัติ
- 1.2.6.6 ความเหมาะสมของจำนวนนักท่องเที่ยวในการเข้าชม
- 1.2.7 ด้านฤดูกาลทางการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว และด้านสภาพแวดล้อมผลิตภัณฑ์ สถานประกอบการ
  - 1.2.7.1 ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว
  - 1.2.7.2 งานสถาปัตยกรรมที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น
  - 1.2.7.3 มีหลักฐานทางโบราณคดีที่ยาวนานสืบต่อมา
  - 1.2.7.4 ความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านศิลปะของโลก
  - 1.2.7.5 สถานประกอบการต่างๆร่วมอนุรักษ์สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในแหล่งมรดกโลก:

อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร

ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาในครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ดังนี้

พื้นที่	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	223	177
อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร	300	100

ตารางที่ 1 ตารางประชากรแบ่งกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ขอบเขตระยะเวลา

การศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2553

ข้อจำกัด

เกิดผลกระทบจากการเมืองทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติลดจำนวนลงอย่างเห็นได้ชัด อาจทำให้เก็บแบบสอบถามนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ช้าลง

สมมติฐานการวิจัย

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติที่มีลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลในด้านเพศ อายุ อาชีพ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งมรดกโลกแตกต่างกัน
2. นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติที่มีลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลในด้านเพศ อายุ อาชีพ สถานภาพ สัญชาติ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในแหล่งมรดกโลกแตกต่างกัน
3. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อพฤติกรรมในการท่องเที่ยวในแหล่งมรดกโลก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นักท่องเที่ยว หมายถึง บุคคลที่เป็นชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางจากสถานที่หนึ่งไปยังอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร เป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 24 ชั่วโมง มีการพักค้างคืน มีการใช้จ่ายเงินและไม่ได้ไปเพื่อประกอบอาชีพ
2. พฤติกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำของนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร อันเกี่ยวข้องกับตรงกับการจัดหาให้ได้มาซึ่งสินค้าและบริการจากการท่องเที่ยว
3. ส่วนประสมการตลาดสำหรับอุตสาหกรรมบริการ [Marketing mix (15Ps)] หมายถึง ตัวแปรทางการค้าที่ควบคุมได้ ซึ่งธุรกิจท่องเที่ยวสามารถใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนองของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
4. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (Consumer behavior) หมายถึง พฤติกรรมการตัดสินใจ และการกระทำของนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการซื้อหรือการใช้บริการจากการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของตน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นฐานข้อมูลเพื่อการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ สนใจการท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชรมากขึ้น
2. ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและศักยภาพในการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น
3. ผลการวิจัยสามารถนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์วางแผนทางการตลาด และตัดสินใจลงทุนของนักธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
4. เป็นข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดสุโขทัย โดยนำผลการวิจัยไปหาข้อปรับปรุงการบริการที่มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวได้ผลเป็นที่พอใจมากขึ้น
5. ผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานวิจัยอื่นเพื่อเกิดมุมมองในการใช้งานที่มีประสิทธิภาพต่อการทำงานที่เป็นรูปธรรม